

Avdelning 3

Justitiedepartementet

Via e-post till
ju.remissvar@regeringskansliet.se
med kopia till
ju.L4@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Särskilda provokativa åtgärder (SOU 2025:109)

Externt diarienummer: Ju2025/02310

Stockholms tingsrätt har granskat förslagen i betänkandet med utgångspunkt i de intressen som domstolen har att beakta.

Tingsrätten tillstyrker utredningens förslag om att införa en särskild lag som reglerar användningen av särskilda provokativa åtgärder. Europadomstolen har i sin praxis avseende rätten till en rättvis rättegång återkommande betonat vikten av att det finns tydliga begränsningar och skyddsåtgärder vid användningen av sådana metoder (se t.ex. s. 87, 91 och 96 i betänkandet). Därmed kan bedömningen av om det i ett visst fall skulle innebära en kränkning av rätten till en rättvis rättegång att döma en person som varit föremål för provokativa åtgärder för brott underlättas av att förutsättningarna för användningen är tydligt reglerade.

Utredningen anför att frågan om den som har provocerats att begå ett brott med stöd av regleringen om särskilda provokativa åtgärder ska dömas till ansvar för brottet även fortsättningsvis bör bedömas av domstol med utgångspunkt i gällande rätt. Tingsrätten instämmer i denna bedömning, men anser till skillnad från utredningen att det kan finnas skäl att överväga att införa en särskild bestämmelse som uttrycker åtminstone kärnan i vad som gäller enligt Europadomstolens och Högsta domstolens praxis: att den som har förmåtts att begå ett brott genom provokativa åtgärder inte kan hållas ansvarig för brottet om det skulle innebära en kränkning av hans eller hennes rätt till en rättvis rättegång. En sådan bestämmelse skulle enligt tingsrätten tydliggöra innebörden av och stärka rättssäkerheten i den reglering utredningen föreslår, inte minst för personer utanför de brottsbekämpande myndigheterna.

Tingsrätten har i och för sig ingen erinran mot införandet av en möjlighet för polisen att som särskilda provokativa åtgärder framställa och sprida barnpornografiska bilder. Enligt tingsrätten finns det dock anledning att överväga om det bör införas ytterligare begränsningar i möjligheterna att använda denna typ av åtgärder, för att minimera risken för okontrollerad spridning på internet eller annars av det material som framställs.

Tingsrätten anser även att det vore önskvärt med en fördjupad analys av de tekniska förutsättningarna för att framställa dylikt material, mot bakgrund av risken för att användningen av befintligt övergreppsmaterial resulterar i bilder som påminner om eller annars kan härledas till verkliga brottsoffer. Därvid ansluter sig tingsrätten till vad som framförs i det särskilda yttrandet på s. 305 i betänkandet.

Vidare noterar tingsrätten att det i avsnittet om konsekvenser av utredningens förslag saknas analys av hur domstolarna kan påverkas om förslagen genomförs, trots att det anges att fler personer kan antas lagföras till följd av att provokativa åtgärder används i större utsträckning än tidigare.

I övrigt har tingsrätten inga invändningar mot förslagen i betänkandet.

I handläggningen av detta ärende har deltagit chefsrådmannen Johan Borgström, rådmannen Peter Scharmer och tingsfiskalen Tobias Adolfsson (föredragande).

Johan Borgström

Tobias Adolfsson